Kliinisen asiantuntijuusosaamisen kehittäminen

20.1.2021

Aikaisempien tutkimusten mukaan hoitohenkilöstön osaamisen kehittämisellä on suuri merkitys potilaiden hoidon laatuun, turvallisuuteen ja vaikuttavuuteen. Kliinisellä osaamisella on paljon vaikutusta myös asiakaskeskeisten hoitotyön toimintojen sujuvuuteen. Hoitotyön osaamisen kehittäminen toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaavien tahojen sekä koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden yhteistyössä. On tärkeää, että työelämässä kannustetaan hoitotyön kliinisen asiantuntijuuden kehittymistä osaamisen kehittämisprosessin ja mentoroinnin avulla. Kliinisen hoitotyön osaamisen kehittäminen perustuu sekä hoitotyöntekijän että hoitotyön toimintayksikön tarpeisiin ja toiminnan tavoitteisiin. Erilaisia uramalleja ja osaamiskuvauksia voidaan hyödyntää asiantuntijaosaamisen kehittämisessä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020.)

Sosiaali- ja terveysalan YAMK-jatkotutkinto Kliininen asiantuntija tähtää erityisesti kliinisen hoitotyön osaamisen ja asiantuntijuuden vahvistamiseen sekä erilaisten tutkimus- ja kehittämismenetelmien hallitsemiseen. Kliiniset asiantuntijat työskentelevät sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. He voivat myös osallistua hoitotyön kehittämiseen erilaisissa tutkimus- ja kehittämisprojekteissa.

Tulevaisuuden haasteiden tunnistaminen sosiaali- ja terveysalalla

Hoitotyön kliiniset asiantuntijat tarvitsevat työssään tilannetietoisuustaitojen ohella myös tulevaisuuden ennakointikykyjä. Tällä hetkellä hoitotyön suurimpia haasteita aiheuttavat koronapandemia ja kokeneiden hoitotyön ammattilaisten eläköityminen. Nykyisten ongelmien ja haasteiden ratkaisemisen lisäksi tarvitaan kykyä ennakoida väestön ikääntymisen, työvoiman vähenemisen ja sairauksien muuttumisen tuomia haasteita. Terveysongelmat muuttuvat, perinteisten sairauksien tilalle tulee uudenlaisia sairauksia ja myös niiden ennaltaehkäisyyn olisi osattava varautua.

Tulevaisuuden terveysongelmien taustalla voivat vaikuttaa esimerkiksi infoähky, univelka, kiiresairaus, työnarkomania, multitaskaus, oravanpyörässä juokseminen, kännykkäriippuvuus, huume- tai päihderiippuvuus, sukupuoli-identiteetin puuttuminen ja siihen liittyvät mielenterveysongelmat, juurettomuus, peliriippuvuus, ilonpuutostauti, kulttuurivajaus, sosiaalinen eristäytyminen, hikikomorius, mökkihöperöys ja yksinäisyys. Tulevaisuuden terveysongelmat ilmentävät ihmisten sopeutumisyrityksiä digitalisoituvaan, hektiseen ja epävarmaan 2020-lukuun. Haasteita tulee ilmenemään myös etäohjauksen ja etäkuntoutuksen asiakaslähtöisessä kehittämisessä. Teknologialla ei voida korvata inhimillistä kosketusta ja läsnäolevaa kohtaamista.

Olisi tärkeää, että ei tuudittauduttaisi siihen ajatukseen, että terveysongelmat ovat samanlaisia vielä 20-30

vuoden kuluttua. Millaisia hoitotyön asiakkaat ovat tulevaisuudessa? Millaiset terveysongelmat ovat pysyviä ja esimerkiksi geneettisesti periytyviä? Millaisia terveysongelmia aiheutuu yhteiskunnallisista ja globaaleista muutoksista? Jo nyt olisi luotava erilaisia skenaarioita siitä, millaisia hoitointerventioita ja palveluita tarvitaan 2040- tai 2050-luvuilla. Tämän hetken ennakoivalla, monialaisella suunnittelulla voidaan vaikuttaa siihen, millaisista asioista ihmisten henkinen ja fyysinen hyvinvointi koostuu vuosikymmenien päästä. Pitkän tähtäimen suunnittelu on tärkeää, koska tällä hetkellä ilmenevät uhat voivat vaikuttaa tulevien sukupolvien selviytymiseen ja elämänlaatuun. Tulevaisuuden hoitotyön kehittämistarpeiden tunnistamista ei ole varaa siirtää jonnekin kaukaisuuteen.

Uhkakuvien rinnalle on tärkeää luoda positiivisia, toivon ja tulevaisuuden uskon näkökulmia. On tärkeää selvittää, millaisia näkökulmia tulevaisuuden monialainen pohtiminen voi nostaa esiin. Voisi olla hedelmällistä koota yhteen eri alojen asiantuntijoita, joiden erilainen ajatus- ja kokemusmaailma täydentävät toisiaan, ja antaa heidän yhteistyölleen yhteinen tavoite. Elämyksellistä ennakointia ja kokemuksellisuutta hyödyntäen voitaisiin luoda kuva optimaalisesta tulevaisuudesta ja pohtia yhdessä, miten toivorikkaaseen ja hyvään tulevaisuuteen voidaan päästä. Pourun ja Wileniuksen (2018) mukaan nykyaikana tarvitaan yhä enemmän tulevaisuuslukutaitoa, joka koostuu tietämisestä, tuntemisesta ja taitamisesta. Tulevaisuuslukutaidon, dialogisen vuorovaikutuksen ja innovaatioiden suunnittelun lisäksi tarvitaan aktiivista ja toiminnallista otetta.

Tulevaisuuden ennakointi Kliininen asiantuntija YAMK -kehittämistöissä

Kliininen asiantuntija YAMK-opintoihin kuuluvissa kehittämistöissä suuntaudutaan tämän hetken tutkimus- ja kehittämiskohteina olevien asioiden lisäksi tulevaisuuteen soveltamalla erilaisia tulevaisuuden ennakointia mahdollistavia viitekehyksiä, esimerkiksi Foresight Framework Pathfinfers-mallia, jossa lähdetään tällä hetkellä hyvin toimivien asioiden ja tulevaisuuden haasteiden tunnistamisesta ja edetään tulevaisuuden visiointiin ja konkreettisen kehittämistoiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Kehittämistöissä sovelletaan myös tulevaisuuden tilanteiden hahmottamista ja tunnistamista edistäviä menetelmiä, esimerkiksi Tulevaisuuskolmiota, Tulevaisuusverstasta, Tulevaisuuspyörää, Tulevaisuuden muistelua, relevanssipuuta, SWOT-analyysiä sekä erilaisia aivoriihiä. Eri menetelmien kautta pyritään tuomaan esiin luovasti ja innovatiivisesti sekä kehittämistä edistäviä että hidastavia näkökulmia. Erilaisten menetelmien avulla voidaan kehittää konkreettisia potilasturvallisuutta parantavia ja kliinistä hoitotyötä sujuvoittavia sekä moniammatillista yhteistyötä ja kollegiaalisuutta edistäviä uudistuksia, käytänteitä ja toimintatapoja. Kehittämistöiden ohjaajat tukevat opiskelijoiden luovaa ongelmanratkaisua, tutkimuksellista otetta ja kriittistä ajattelua sekä myös tulevaisuuden ennakointitaitoja.

Mari Salminen-Tuomaala
TtT, Vastuuyliopettaja
SeAMK, Sosiaali- ja terveysala

Lähteet:

Pouru, L. & Wilenius, M. 2018. Tulevaisuuslukutaito navigaatiovälineenä kuudennessa aallossa: Kuinka

integroida tulevaisuus lukio-opetukseen ? Futura 37 (3), 12-23.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2020. Uusia käytäntöjä ja rakenteita näyttöön perustuvan hoitotyön osaamisen kehittämiseen – Ehdotukset työelämälle ja koulutukselle. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2020:3. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162120/STM_2020_3_rap.pdf